

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI
INNOVATION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

**ИЖТИМОЙ СОҶАНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ КОНТЕКСТИДА
ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМ ТАРАҚҚИЁТИ:
МУАММО ВА ИСТИҚБОЛЛАР
РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН**

МАТЕРИАЛЛАРИ

ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМДА ЎҚИТУВЧИ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Ш.Ш.Олимов

БухДУ педагогика кафедраси мудири, п.ф.д., проф.

Бугунги кескин рақобатчилик ва иқтисодий глобаллашув шароитида олий таълим тизимида тайёрланаётган кадрларнинг тайёргарлик сифати, уларнинг салоҳияти ва рақобатбардошлигини ошириш каби масалалар ўткир муаммога айланмоқда. Бунинг устига, мамлакатимиз таълим тизимида, хусусан олий таълим тизимида кадрлар тайёрлашнинг эришилган даражаси халқаро майдонда эътироф этилди, деган фикр-мулоҳазалар билан чегараланиб қолмасдан, унинг сифат жиҳатларини янада ошириш йўлида тўхтаб қолмаслигимиз, бу борадаги ишларимизни янада янги босқичга кўтаришимиз лозимдир.

Республикаимизда таълим соҳасини айниқса, педагогик таълим соҳасини янада ривожлантириш, ҳар томонлама баркамол авлодни шакллантиришга бугунги кунда ҳар қачонгидан ҳам катта эътибор қаратилаётганлиги ҳеч кимга сир эмас.

Президентимизнинг “Педагогик таълим соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 27 февралдаги ПҚ -4623-сонли қарорига мувофиқ олий педагогик таълим соҳасидаги ислохотларнинг ривожланётганлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 6 апрелдаги 188-сонли “Бухоро давлат университетининг Педагогика институти фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорининг қабул қилиниши ушбу йўналишдаги ислохотларнинг мантиқий давоми сифатида муҳим амалий иш бўлганлигини эътироф этиш зарур.

Мазкур масалалар бугунги кунда олий маълумотли кадрларга нисбатан меҳнат бозорида юзага келган вазият, халқаро глобаллашув жараёнлари кучайиши натижасида инновацион иқтисодиётни барпо этиш йўлида бажарилиши лозим бўлган чора-тадбирлар натижасида ўта муҳим аҳамият касб этади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг “Яна бир муаммони ҳал этиш ўта муҳим ҳисобланади: бу педагоглар ва профессор-ўқитувчилар таркибининг профессионал даражаси, уларнинг махсус билимларидир. Бу борада таълим олиш, маънавий маърифий камолот масалалари ва ҳақиқий кадриятларини шакллантириш жараёнларига фаол қўмак берадиган муҳитни яратиш зарур” [1,45] – деб айтган фикрлари муҳим аҳамият касб этади.

XXI асрда жаҳон миқёсида таълим барқарор тараққиётни таъминловчи асосий омил сифатида эътироф этилиб, 2030 йилгача белгиланган халқаро таълим концепциясида “Бутун ҳаёт давомида сифатли таълим олишга имконият яратиш” долзарб вазифа сифатида белгиланди. Бу узлуксиз таълим тизимида ва бутун ҳаёт давомида ҳар бир шахснинг ижодий ва танқидий тафаккурини ривожлантиришга йўналтирилган замонавий ахборот-коммуникация ва масофавий ўқитиш технологияларидан фойдаланиш имкониятини кенгайтди. Мустақиллик йилларида замонавий талаблар асосида таълим сифатини ошириш, креатив усулларни қўллаш орқали таълим бериш, таълим муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, ўқув дастурлари, ўқув-методик адабиётларини халқаро талаблар асосида янгилаш, ўқув жараёнига илғор педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш каби ишларга алоҳида эътибор қаратилди [2,67].

Таълим соҳасида амалга оширилган кенг қамровли ислохотлар натижасида ахборот-коммуникация ва масофавий ўқитиш технологияларини ҳамда ўқитишнинг интерфаол методларини қўллашга шароитлар яратилди. Умуман олганда бугунги кунда узлуксиз таълим тизимини бошқариш, янги инновацион технологияларини тубдан қайта кўриб чиқишни тақозо этмоқда. Чунки, шу кунга қадар давом этиб келаётган Ян Амос Коменский томонидан таклиф этилган синф-дарс шаклининг аҳамият пасайиб бораётганлиги сезилмоқда. Синф-дарс шакли индивидуаллаштириш, креатив усуллар ва ижодий потенциални кучайтириш, шахсий қизиқишларни инobatга олишда ожизлик қилиши мумкин. Шунинг учун ҳам ҳозирги кунда анъанавий таълим шакллари билан биргаликда масофавий ўқитиш технологиялари кенг жорий этилаётганлиги аҳамиятлидир.

Олий таълим тизимини бошқариш жараёнида «Келажакнинг рақамли саноатини яратиш» - инсон капиталини ривожлантириш даражасини ошириш орқали мамлакатни рақамли трансформациясини ишга туширишни, таълимда тезкор суръатларда рақамли ўзгартиришни талаб қилади. Дунёнинг бошқа жойларида бўлгани каби Ўзбекистонда ҳам ахборот ва коммуникация технологияларига асосланган инновацион таълим технологиялари ва дидактик моделларни оммавий ва самарали қўллаш орқали таълим тизимини рақамли авлодга мослаштириш долзарб

масала ҳисобланади. Шу билан бирга, таълим жараёнида тадқиқотга асосланган ёндашувдан фаол фойдаланиш лозим ва бу билан илмий тадқиқотда талабаларнинг кўникмаларини ривожлантириш ва креатив қобилиятларини ва ижодий фикрлашларини шакллантириш мумкин.

Олий таълим тизимида бошқарув тизимининг ривожланиб бориши, корпоратив бошқарув методларидан кенг фойдаланиш, моддий-техника базасини модернизация қилиш, ахборот-коммуникация технологиялари имкониятларидан таълим жараёнида самарали фойдаланиш, масофавий таълимни жорий этиш, таълим муассасаларининг минтақавий ва халқаро миқёсда интеграциялашуви, таълим соҳасидаги халқаро ҳамкорликнинг ривожлантирилиши, молиялаштириш манбаларининг кўпайиб бориши ҳамда таълим сифатини бошқаришга халқаро стандартлар талабларини жорий этиш тизимни ривожлантиришнинг истиқболли йўналишлари ҳисобланади [3,86].

Педагогик технологияга асосланган таълим жараёнида ўқитувчи ва талаба фаолияти доираси аниқ белгиланади, таълимни ташкил этишнинг аниқ технологияси кўрсатилади. Ушбу ишларнинг барчаси педагогик фаолиятда бажарилади. Педагогик фаолиятга тайёргарлик даражасини таъминлашда эса олий таълим муассасаларида ўқитиладиган педагогик йўналишдаги фанларнинг зиммасига тушади. Шу маънода ўқитувчининг инновацион фаолиятга йўналтиришда илғор педагогик технологияларни амалда жорий этиш ҳам муҳим аҳамият касб этади. Таълимда технологик ёндашув педагогик жараёнга фаол таъсир этувчи ва унинг самарадорлигини, бир бутунлигини ва муваффақиятини белгилаб берувчи омиллардан бири ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. “Танкидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак”. - Тошкент 2017. – 104 б.
2. Йўлдошев Ж.Ғ., Усмонов С. Илғор педагогик технологиялар. – Т.: Ўқитувчи, 2004.
3. Олимов Ш.Ш., Ҳасанова З.Д. Педагогик технологияларни ўқув – тарбия жараёнига қўллаш. –Т.: «Fan va texnologiya», 2014. - 184 бет.

УЗЛУКСИЗ МАЪНАВИЙ ТАРБИЯ ЖАРАЁНИДА ЎҚИТУВЧИ МАҲОРАТИ

Н.У.Махкамова

ТДТУ доценти, педагогика фанлари номзоди

Анотация: Ушбу мақолада узлуксиз маънавий тарбия жараёнида ўқитувчи маҳоратининг асосий йўналишлари, ижтимоий муносабатлари, унинг асосий вазифаларини ўқувчи ёшлар камолотидаги аҳамияти илмий педагогик жиҳатдан асосланган.

Анотация: В статье научно и педагогически обоснованы направления мастерства учителя в процессе непрерывного духовного воспитания, социальных отношений, важность его основных задач в развитии учащихся.

Abstract: In this article , the main directions of the teachers skill in the process of continuous spiritual education, social relations, the importance of its main tasks in the development of students are scientifically and pedagogically based.

Калит сўзлар: узлуксиз, маънавий, тарбия, ўқувчи, ўқитувчи, оила, ота-она, муносабат, одамийлик, меҳр-оқибат, ахлоқ, келажак, хунармандчилик.

Ключевые слова: преемственность, духовность, воспитание, ученик, учитель, семья, родители, отношение, человечность, доброта, нравственность, будущее, мастерства.

Key words: continuity, spirituality, upbringing, student ,teacher, family, parents, attitude, humanity, kindness, morality, future, craftsmanship.

Ўқитувчи узлуксиз маънавий тарбия концепциясидаги амалга оширишда унинг чуқур ўрганиши, тўлақонли англаши, бевосита умумтаълим мактабларида тарбия жараёнини такомиллаштиришнинг асосини ташкил этади.

Шу билан бирга узлуксиз маънавий тарбия концепцияси таълим муассасаларининг фаолиятини йўлга қўйиш, таълим-тарбия жараёнларининг ташкил этишда замонавий технологиялардан фойдаланиш жиҳатларини англашга хизмат қилади.

Концепция - ижтимоий муносабатлар мазмуни, таълим-тарбия жараёнини самарали ташкил этиш учун имконият яратиши асосида шахс маънавиятини шакллантириш, унда энг олий инсоний сифатлар , ахлоқий онг ва маънавий – ахлоқий маданиятини тарбиялашда муҳим ўрин тутувчи назарий ғояларни амалга татбиқ этишда алоҳида ўрин тутади.

МУНДАРИЖА

О.Х.Хамидов. Таълим жараёнини модернизациялаш мамлакат тараққиётининг муҳим омили.....3

1-ШҶЪБА. ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМНИНГ ИЖТИМОИЙ-ФАЛСАФИЙ ВА АНТРОПОЛОГИК АСОСЛАРИ5

Б.Р.Адизов. Талабаларда креативликни ривожлантиришга йўналтирилган хорижий тажрибалар5
Ш.Ш.Олимов. Педагогик таълимда ўқитувчи инновацион фаолиятини ривожлантириш технологиялари.....8
Н.У.Махкамова. Узлуксиз маънавий тарбия жараёнида ўқитувчи маҳорати9
N.E.Azimova. O'qitish jarayoni yaxlit tizim sifatida..... 11

2-ШҶЪБА. ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИННОВАЦИОН ЙЎНАЛИШЛАРИ15

Г.Я. Гревцева, Т.Н.Моковая. Актуальность проблемы развития информационно-цифровой грамотности как фактора социализации студентов 15
Sh.Y.Samiyeva, L.R.Djuraeva. The importance of innovative technology "portfolio" in objective assessment..... 19
Ш.Х.Самиева. Таълим жараёнида халқаро тажрибалар ва масофавий таълимни қўллашнинг муҳим йўналишлари.....20
M.R.Vaxramova. Modulli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirish shartlari 22
O'.U.Qurbonova. O'zbekistonda mustaqillik yillarida uzluksiz ta'lim tizimi taraqqiyotining pedagogik omillari..... 23
М.Жумаева. Инновацион жараёнлар ривожланишининг умумий йўналишлари26
O'.U.Qurbonova, D.Axmedova. Pedagogik fanlarni o'qitishda muammoli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning ayrim masalari..... 29
O'.U.Qurbonova, O.U.Qurbonova. Yangilangan pedagogik fikrlarning mohiyati va ulardan ta'lim-tarbiya jarayonida foydalanishning ustuvor yo'nalishlari..... 30
O'.U.Qurbonova, I. U.Qurbonova. Mustaqil O'zbekistonda o'quv jarayoniga masofaviy ta'limni joriy etish texnologiyalari..... 33
С.С.Хўжаев. Таълимда рақамли технологиялар 34
М.О.Очилова. Таълим тизимини дидактик лойиҳалаш 36
S.A. Muxamedova, B.R.Adizov. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari mazmun-mohiyati 38
M.M.Kadirova. Iqtisodiy ko'nikmalarni takomillashtirish asoslari 39
Қ.Ф.Абдуллаев. Талабалар ўқув-билув фаолиятини фаоллаштиришга йўналтирилган маъруза машғулотлари41
Ш.Ш.Останов. Арт-терапия воситалари орқали талаба-ёшлар креативлигини ривожлантириш45
N.A.Asadova. Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish metodikasi 48
R.H.Asadova. Boshlang'ich sinf dars mashg'ulotlarida innovatsion ta'lim texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati xususida 49
Islomova Z. Boshlang'ich sinflarda o'tkaziladigan didaktik o'yinlarning mazmuni va ulardan foydalanish metodikasining ahamiyati 50
Sodiqova R. Boshlang'ich sinflarda shaxs ma'naviy-axloqiy madaniyatini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari 50
А.Бобоев. Чақириккача тайёрлаш ҳарбий таълим машғулотларини ўтказишда замонавий таълим технологияларини жорий этишнинг ўзига хос хусусиятлари 52
Каримова Ш. Бошланғич таълимда ўқувчиларга миллий кадрларни ўргатишда ички туризмнинг аҳамияти 55
Сафарова М. Бошланғич синфларда мультимедиа технологияларидан фойдаланишнинг аҳамияти хусусида 56
Акрамов А. Ёшларда спорт қобилятлари шаклланишида психологик ёндашувнинг аҳамияти.....57
Тошева Д. Бошланғич синф ўқитувчисининг педагогик ва инсоний фазилатлари 58
Xafizova N. Boshlang'ich sinf oquvchilariga matematik miqdorlarni o'rgatishning amaliy jihatlari va ahamiyati..... 59
Ш.У.Гафоров. Психологическое здоровье человека 61